

Příčiny růstu podílu plateb a inkas v eurech mezi českými podniky a příčiny růstu eurových úvěrů

Yuliia Spitsyna

Abstrakt

Podíl eurových plateb a inkas mezi českými podniky se navzájem za posledních několik let zdvojnásobil. Výraznou rostoucí tendenci mají také eurové úvěry nefinančním podnikům. Mezi hlavní faktory spojené s růstem podílu plateb a inkas v eurech a eurových úvěrů lze vymezit vývoj měnového kurzu a úrokového diferenciálu, stupeň otevřenosti ekonomiky nebo zavedení a implementace SEPA v ČR. Příspěvek zkoumá souvislost spontánní euroizace s vývojem měnového kurzu a s mírou otevřenosti ekonomiky. Na základě provedené korelační analýzy bylo zjištěno, že růst eurových plateb a eurových úvěrů těsně pozitivně koreluje s růstem zahraničního obchodu s eurozónou.

Klíčová slova

Spontánní euroizace, platební styk v eurech, úvěry v eurech, obchod s eurozónou, kurz CZK

Klasifikace JEL

E42, E5, F45

Úvod

V poslední době dochází k prohloubení spontánní (neformální) euroizace české ekonomiky. Projevuje se to v rostoucím trendu využívání eura nefinančními podniky, zejména při tuzemských platbách a při čerpání podnikových úvěrů.

Cílem příspěvku je zhodnotit aktuální situaci využití eura českými nefinančními podniky a definovat faktory ovlivňující prohloubení spontánní euroizace české ekonomiky. Pracovní

hypotéza zní: výrazný růst využívání eura při tuzemských platbách a při čerpání úvěrů souvisí s prohloubením zahraničního obchodu s eurozónou a s vývojem měnového kurzu české koruny.

Příspěvek je rozdělen do dvou kapitol. První se zabývá analýzou vývoje a aktuální situací spontánní euroizace. Ve druhé kapitole jsou popsány faktory, které ovlivňují vývoj podílu eurových plateb a eurových úvěrů.

Při zpracování tohoto příspěvku byla použita metoda sběru a analýzy dat. Pro zkoumání souvislosti mezi veličinami (platby v eurech a úvěry v eurech na straně jedné a obchod s eurozónou a vývoj kurzu CZK/EUR na straně druhé) byla provedena korelační analýza.

1 Analýza současné situace a historického vývoje využívání eura tuzemskými podniky

Jelikož se spontánní euroizace¹ projevuje ve zvýšení podílu eurových plateb a inkas mezi tuzemskými podniky a růstem eurových úvěrů, budou tyto veličiny dále prozkoumány zvlášť.

1.1 Podnikové úvěry v eurech

Za posledních sedm let (2012–2018) existuje trvale rostoucí trend přijímání úvěrů v eurech českými nefinančními podniky. Stav nesplacených úvěrů² v eurech na konci roku 2018 narostl na 315 miliard korun (obr. 1). To je 7,2 % ročního objemu vývozu zboží za rok 2018, zatímco na začátku roku 2013 (před spuštěním intervencí) to bylo pouze 5 % vývozu.³ Objem eurových vkladů je zanedbatelný (Česká národní banka, 2018, s. 46).

---

¹ Česká národní banka definuje euroizaci jako “substituci domácí měny měnou zahraniční (eurem) k zabezpečení funkcí peněz jako prostředku směny a uchovatele hodnot“ (Česká národní banka, nedatováno, s. 11).

² V terminologii ČNB jde o „konečné zůstatky úvěrových účtů klientů“.

³ Vlastní výpočet na základě údajů MPO a ČNB.

Obrázek č. 1 Klientské úvěry podle sektorového hlediska (EUR), mil. Kč – nefinanční podniky

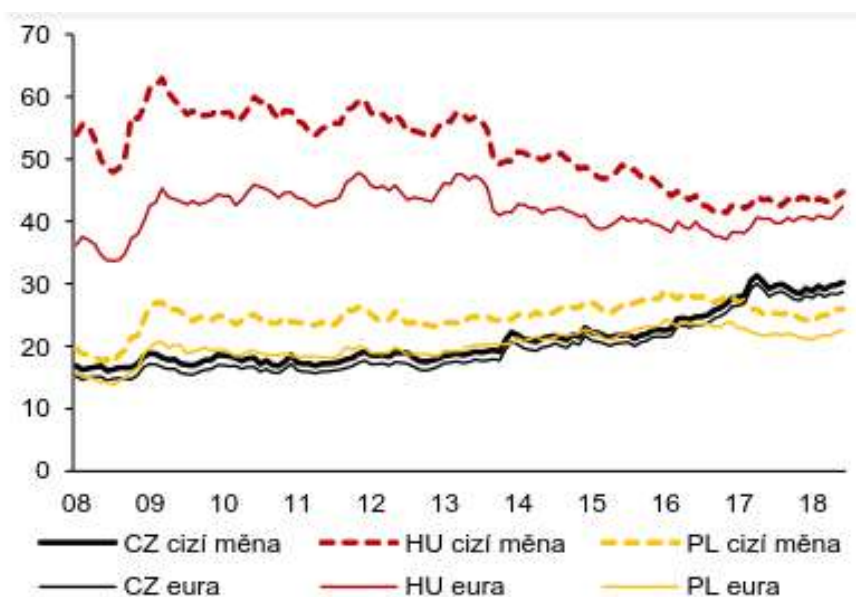

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování

(https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=44879&p_strid=AABBA&p_tab=1&p_lang=CS)

V porovnání s ostatními zeměmi středoevropského regionu (Maďarsko, Polsko) podíl celkových úvěrů v cizí měně na celkových úvěrech soukromému sektoru patří stále k nejnižším a dosahuje 15 %. Tento nízký podíl se dá vysvětlit vysokou důvěrou v domácí měnu a makroekonomickou stabilitou. Co se týká nefinančních podniků, podíl úvěrů v cizí měně na celkových úvěrech v roce 2018 činil zhruba 30 % (Česká národní banka, 2018, s. 46) – Obr. č. 2.

Obrázek č. 2 Úvěry podnikům v cizí měně (podíly na celkových úvěrech u domácích bank, v %)

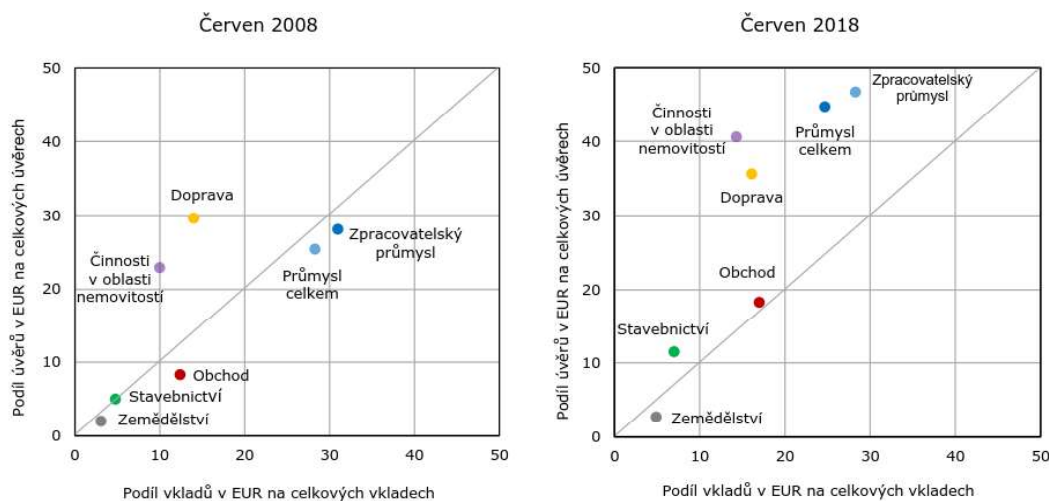

Zdroj: Česká národní banka, 2018, s. 46.

Mezi důvody čerpání úvěrů v cizí měně patří významná obchodní provázanost s eurozónou a přirozené zajišťování proti kurzovému riziku, které se výrazně zesílilo před ukončením kurzového závazku v dubnu 2017.

Eurové úvěry převládají v průmyslu a v oblasti nemovitostí. Růst jejich objemu je také patrný i v obchodu, dopravě a ve stavebnictví. Podíl eurových úvěrů poskytnutých odvětvím zpracovatelského průmyslu domácími bankami má dlouhodobě rostoucí trend a dosáhl v roce 2018 úrovně 47 % (z celkových úvěrů poskytnutých tomuto sektoru), což souvisí s významným zastoupením exportních podniků v tomto odvětví – viz Obr. č. 3.

Obrázek č. 3 Úvěry a vklady v eurech dle vybraných odvětví (podíly na celkových úvěrech a vkladech nefinančních podniků v daném odvětví u domácích bank, v %)

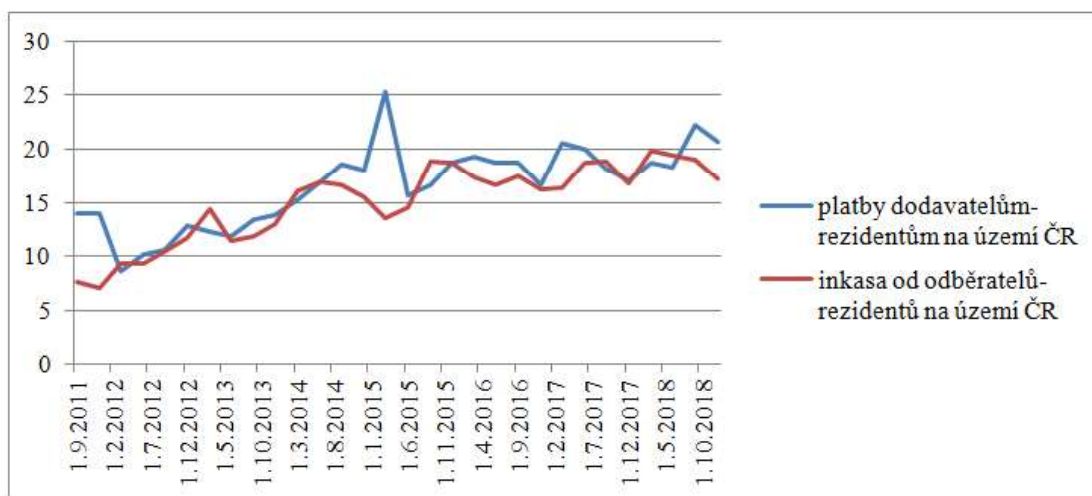

Zdroj: Česká národní banka, 2018, s. 79.

1.2 Platby a inkasa v eurech

Podíl eurových plateb navzájem mezi českými podniky se v letech 2012 až 2018 zdvojnásobil. Jde zejména o velké průmyslové podniky, orientované na export, které používají euro při platbách domácím dodavatelům. V roce 2018 činil podíl plateb v eurech za materiál, výroby a služby mezi domácími nefinančními podniky zhruba 20 % (viz Obr. č. 4).

Obrázek č. 4 Platby a inkasa – podíl plateb v eurech (čtvrtletní), v %

Zdroj: ČNB, vlastní zpracování

(https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_strid=ACAA&p_sestuid=18954&p_tab=1&p_lang=CS)

Hlavním důvodem využití eura při platbách je (jak je již uvedeno výše) snížení kurzového rizika. Důležitým motivem k euroizaci plateb je taky snížení hedgeových nákladů. V prvním čtvrtletí roku 2019 bylo zajištěno 45,3 % vývozu podniků finančními termínovanými instrumenty, což představuje v porovnání s předchozím čtvrtletím 9% nárůst.⁴

2 Příčiny růstu podílu eurových plateb a úvěrů

Mezi hlavní faktory spojené s růstem podílu plateb a úvěru v eurech mezi podniky lze vymezit měnový kurz, stupeň otevřenosti ekonomiky, úrokový diferenciál nebo institucionální faktor (zavedení a implementace SEPA). Daný příspěvek se bude zabývat prvními dvěma faktory, a to vývojem měnového kurzu a mírou otevřenosti české ekonomiky.

2.1 Měnový kurz

Vývoj měnového kurzu a jeho ovlivňování centrální bankou hraje důležitou roli v prohloubení spontánní euroizace. Eurové úvěry a platby v eurech jsou přirozenými nástroji zajištění kurzového rizika. U eurových plateb a inkas můžeme pozorovat rostoucí trend po celém sledovaném období. U eurových úvěrů je patrný mírný růst v období kurzového závazku ČNB. V době ukončení intervencí pozorujeme výrazné zesílení rostoucího trendu eurových úvěrů, což se dá vysvětlit očekávaným zhodnocením měny a období nestability.

V září 2018 podíl plateb v eurech vzrostl ve srovnání s červnem 2018 o 21 % a dosáhl svého maxima 22,2 %. Co se týká eurových úvěrů, tak k největšímu nárůstu došlo v období ukončení intervencí ČNB v březnu 2017, a to o 10 % ve srovnání s únorem 2017.⁵

Na základě toho, že v období intervencí ČNB, které snižovaly kurzové riziko, rostly jak eurové platby, tak i eurové úvěry, můžeme udělat závěr, že kromě přirozeného zajištění firem proti kurzovému riziku jsou i jiné důvody prohloubení spontánní euroizace.

2.2 Otevřenost ekonomiky

Obchodní provázanost s eurozónou lze považovat za další významný faktor, který ovlivňuje růst eurových úvěrů a eurových plateb. Pro zkoumání závislosti mezi spontánní euroizací a vývojem zahraničního obchodu použijeme korelační analýzu.

---

⁴ Vlastní výpočet na základě údajů ČNB.

⁵ Vlastní výpočet na základě údajů ČNB.

Tabulka č. 1 Korelační koeficient

	Platby dodavatelům - rezidentům na území ČR - v minulém čtvrtletí (podíl plateb v eurech v %)	Inkasa od odběratelů - rezidentů na území ČR - v minulém čtvrtletí (podíl v eurech v %)	Úvěry v eurech (nefinanční podniky)
korelace s vývozem zboží a služeb do eurozóny	0,859	0,832	0,953
korelace s dovozem zboží a služeb z eurozóny	0,872	0,841	0,943

Zdroj: vlastní zpracování

Pro zpracování korelační analýzy bylo sledováno období od roku 2011 do roku 2018. Do roku 2011 není k dispozici statistika podílu plateb a inkas v eurech mezi českými podniky navzájem. Byla zkoumána závislost mezi ročními údaji následujících ukazatelů:

- platby dodavatelům – rezidentům na území ČR a vývoz zboží a služeb do eurozóny;
- platby dodavatelům – rezidentům na území ČR a dovoz zboží a služeb z eurozóny;
- inkasa od odběratelů – rezidentů na území ČR a vývoz zboží a služeb do eurozóny;
- inkasa od odběratelů – rezidentů na území ČR a dovoz zboží a služeb z eurozóny;
- úvěry v eurech (nefinanční podniky) a vývoz zboží a služeb do eurozóny;
- úvěry v eurech (nefinanční podniky) a dovoz zboží a služeb z eurozóny.

Korelační koeficient byl měřen pomocí funkce CORREL v programu Excel.

Na základě hodnot korelačního koeficientu lze udělat závěr, že závislost je silná a přímá u všech veličin, jelikož hodnoty se blíží 1.

Závěr

V tomto příspěvku byla zkoumána spontánní euroizace v České republice, která se projevuje růstem eurových úvěrů a růstem podílu plateb a inkas v eurech mezi českými podniky navzájem.

V posledních letech dochází k růstu jak podílu eurových plateb, který dosáhl svého maxima v roce 2018, tak i úvěrů v eurech nefinančním podnikům. Eurové úvěry převládají v průmyslu a v oblasti nemovitostí. Jedná se zejména o velké, exportně orientované podniky.

Hlavní důvod využití eurových plateb a eurových úvěrů je zajištění proti kurzovému riziku. Toto riziko je významné, protože česká ekonomika je velmi provázaná s eurozónou, proto jakékoliv výkyvy měnového kurzu mohou způsobit ztráty, což vyvolává pocit nejistoty. K zesílení rizika přispěly taky kurzové intervence ČNB, po jejichž ukončení se očekávalo výrazné zhodnocení kurzu české koruny.

Na základě provedené korelační analýzy bylo zjištěno, že růst eurových plateb a eurových úvěrů těsně pozitivně koreluje s růstem zahraničního obchodu s eurozónou. Proto se dá předpokládat, že při pozitivní tendenci propojení české ekonomiky s ekonomikou eurozóny se bude spontánní euroizace dál prohlubovat.

Na růst podílu plateb v eurech a eurových úvěrů má také vliv úrokový diferenciál a zavedení a implementace SEPA v České republice. Vztah mezi těmi veličinami bude objektem dalšího zkoumání.

Dedikace

Příspěvek vznikl při řešení studentského projektu č. 7427/2019/09 „*Využití behaviorální ekonomie k analýze problémů současné ekonomiky*“ s využitím účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum Vysoké školy finanční a správní.

Literatura

- [1] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou. [online]. 2017 [cit. 2. 5. 2019]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menovapolitika/.galleries/strategicke_dokumenty/analyzy_sladenosti_2017.pdf
- [2] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Analýzy stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou. [online]. 2018 [cit. 2. 5. 2019]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menovapolitika/.galleries/strategicke_dokumenty/analyzy_sladenosti_2018.pdf
- [3] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Metodologická příloha analýz sladěnosti. [online]. Nedatováno. [cit. 3. 5. 2019]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/menovapolitika/.galleries/strategicke_dokumenty/analyzy_sladenosti_metodicka_priloha.pdf

Statistické zdroje

- [4] MINISTERSTVO PRŮMYSLŮ A OBCHODU. Statistický přehled zahraničního obchodu ČR za 1-12/2018 - zpřesněné údaje k 28.2.2019. [online]. [cit. 13. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/statistiky->

zahranicniho-obchodu/statisticky-prehled-zahranicniho-obchodu-cr-za-1-12-2018--
-zpresnene-udaje-k-28-2-2019--244360/

- [5] MINISTERSTVO PRŮMYSLŮ A OBCHODU. Zahraníční obchod České republiky 2013. [online]. [cit. 13. 8. 2019]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/52730/60035/632117/priloha001.pdf>
- [6] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Databáze časových řad ARAD. Platby a inkasa - podíl plateb v Eurech. [online]. [cit. 3. 5. 2019]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_strid=ACAA&p_sestuid=18954&p_tab=1&p_lang=CS
- [7] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Databáze časových řad ARAD. Klientské úvěry podle sektorového hlediska (EUR). [online]. [cit. 3. 5. 2019]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=44879&p_strid=AABBAA&p_tab=1&p_lang=CS
- [8] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Databáze časových řad ARAD. Zajištění vývozu proti kurzovému riziku. [online]. [cit. 13. 8. 2019]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.VYSTUP?p_period=3&p_sort=2&p_des=50&p_sestuid=18944&p_uka=1%2C2&p_strid=ACAA&p_od=201103&p_d_o=201906&p_lang=CS&p_format=0&p_decsep=%2C

Kontakt

Ing. Yuliia Spitsyna
Vysoká škola finanční a správní, a.s.
Estonská 500
101 00 Praha 10
Česká republika
28491@mail.vsfs.cz